

Voorwoord

Een taal leren kun je vergelijken met het optrekken van een gebouw. Je kunt een hoop stenen verzamelen en proberen die op elkaar te zetten, maar als je geen goed grondplan hebt en niet weet waar de muren en deuren moeten komen, krijg je het nooit goed van de grond. Een degelijk fundament en een bouwtekening van het geheel zijn noodzakelijk: zo moet het worden. Grammatica is de bouwtekening van een taal.

Het einddoel van grammaticaonderwijs is dat de cursist zich bewust is van de andere regels dan die van de moedertaal. Grammatica is erg belangrijk en moet worden geïntegreerd in het gehele lesaanbod. Regels moeten worden geleerd, daarna herkend in taaluitingen van anderen en toegepast in de eigen productie.

Klare taal! is in de voorbije jaren een prachtig instrument gebleken om grammatica te leren. Talloze anderstaligen hebben hiermee de Nederlandse grammatica weten te doorgronden. Dankzij de overzichtelijke aanpak en de vele oefeningen is dit boek geliefd bij zowel cursisten als docenten. Dit is de derde herziene editie van deze bekende grammatica.

Klare taal! is een pedagogisch-didactische grammatica. Wat wil zeggen dat via voorbeelden en regels de cursist kennis van het Nederlandse taalsysteem wordt bijgebracht. De regels worden duidelijk uitgelegd en de cursist kan door het maken van de oefeningen nagaan of hij de regels begrepen heeft.

Klare taal! bestaat uit drie delen: in deel 1 worden de grammaticale structuren behandeld, in deel 2 komt de functie van deze structuren aan de orde en in deel 3 kan de cursist de spelling en het gebruik van leestekens leren beheersen. Na deel 3 is een katern met de antwoorden van de oefeningen en de toetsen toegevoegd. Hierdoor is dit boek ook uitstekend geschikt voor zelfstudie. Daarnaast is er nog een aantal bijlagen te vinden.

Als bijlagen zijn opgenomen:

- een lijst met onregelmatige werkwoorden
- een lijst van werkwoorden met vaste voorzetsels
- een lijst van werkwoorden die met een prefix een andere betekenis krijgen
- een het-woordenlijst

Klare taal! is voorzien van veel tekeningen die bepaalde begrippen duidelijk maken en het communicatieve element benadrukken.

Deel 1 heeft een cyclische ordening. Dat wil zeggen dat een reeds behandeld onderwerp weer terugkomt met een uitbreiding of verdieping. Ook in de oefeningen komt dit tot uiting.

Na elke vier lessen is in deel 1 een toets opgenomen. Door deze toetsen eventueel eerst te (laten) maken kan bepaald worden waar een cursist het beste kan beginnen en welke onderwerpen hij al beheerst.

Deel 2 bevat geen toetsen, maar geeft wel oefenstof. De oefenstof die bij deel 3 hoort (het gebruik van leestekens) is opgenomen nadat in zes lessen alle leestekens behandeld zijn.

De taal die in dit boek gebruikt wordt loopt in moeilijkheidsgraad op samen met de reeds behandelde grammaticale onderwerpen. In het begin worden veel voorbeelden gebruikt met zo weinig mogelijk talige uitleg. Cursisten moeten echter voordat ze aan dit boek beginnen, wel al over een (geringe) basiskennis beschikken.

Klare taal! bestaat inmiddels ruim twintig jaar. Al zo'n honderdduizend leerders hebben zich met deze methode de Nederlandse grammatica eigen gemaakt. De indeling staat nog steeds als een huis. Daarom zijn in deze licht herziene jubileumeditie slechts wat kleine aanpassingen in tekst en voorbeelden gedaan.

Jenny van der Toorn-Schutte
jvdts@tiscali.nl

Bunnik 2020

Aan de cursist

Klare taal! is een grammaticaleerboek in drie delen met oefeningen en antwoorden.

Deel 1 behandelt de grammaticale **vormen** van het Nederlands.

Deel 2 gaat over het **gebruik** van deze grammaticale vormen.

Deel 3 behandelt **spelling** en geeft regels voor het gebruik van **leestekens**.

Elke les bestaat uit twee bladzijden. De linkerbladzijde legt een stukje grammatica uit (theorie); op de rechterbladzijde staan de bijbehorende oefeningen. De antwoorden van de oefeningen staan achter in het boek.

In deel 1 is na elke 4 lessen een **herhalingstoets** ingevoegd. Je kunt eventueel eerst de toetsen maken om te kijken of u de voorgaande stof al beheerst. Je kunt dan dat deel overslaan.

In deel 1 en in deel 2 zijn aan de lessen een of meerdere Nederlandse gezegden toegevoegd onder het kopje 'Idioom'. Deze gezegden illustreren het stukje grammatica dat behandeld is. Hiermee kun je je taalgebruik verder uitbreiden.

Als **bijlagen** zijn toegevoegd:

- een lijst met onregelmatige werkwoorden
- een lijst van werkwoorden met een vast voorzetsel
- een lijst van werkwoorden die met een voorvoegsel een andere betekenis krijgen
- een het-woordenlijst.

Klare taal plus

Wil je nog meer grammatica leren? **Klare taal plus** is het vervolg op **Klare taal!**

Hierin staan de moeilijkere grammaticale onderwerpen met veel oefeningen.

Kijk voor meer informatie op **www.nt2.nl**.

Inhoud

Deel 1	Grammaticale vormen	
Les 1	Letter, woord, zin, getal, cijfer	12
Les 2	Zinnen	14
Les 3	Persoonlijke voornaamwoorden (1)	16
Les 4	Hij / het / je / we / ze	18
Herhalingstoets 1		20
Les 5	Werkwoorden	22
Les 6	De persoonsvorm van het werkwoord	24
Les 7	De, het, een	26
Les 8	Het meervoud (op -en, -s of -'s)	28
Herhalingstoets 2		30
Les 9	De spelling van het meervoud	32
Les 10	Voorzetsels (1)	34
Les 11	Het werkwoord 'zijn'	36
Les 12	Bijvoeglijke naamwoorden (1)	38
Herhalingstoets 3		40
Les 13	Vraagwoorden; volgorde	42
Les 14	Het werkwoord 'hebben'	44
Les 15	Vraagzinnen	46
Les 16	Dit / dat; deze / die	48
Herhalingstoets 4		50
Les 17	Niet / geen	52
Les 18	Welk(e); elk(e); ieder(e)	54
Les 19	Bezittelijke voornaamwoorden	56
Les 20	Persoonlijke voornaamwoorden (2)	58
Herhalingstoets 5		60
Les 21	Verkleinwoorden	62
Les 22	Voorzetsels (2)	64
Les 23	Telwoorden	66
Les 24	Maanden en data; brieven	68
Herhalingstoets 6		70
Les 25	Rangtelwoorden; breuken	72
Les 26	Trappen van vergelijking	74
Les 27	Bijvoeglijke naamwoorden (2)	76
Les 28	Onregelmatige werkwoorden	78
Herhalingstoets 7		80

Les 29	Scheidbare werkwoorden	82
Les 30	Werkwoorden met 'te'	84
Les 31	Volgorde	86
Les 32	Voltooide tijd	88
Herhalingstoets 8		90

Les 33	De spelling van het voltooid deelwoord (1)	92
Les 34	De spelling van het voltooid deelwoord (2)	94
Les 35	Onregelmatige voltooid deelwoorden	96
Les 36	Verleden tijd	98
Herhalingstoets 9		100

Les 37	Onregelmatige verleden tijdsvormen	102
Les 38	Vervoeging met 'hebben' of met 'zijn'	104
Les 39	Hebben staan wachten	106
Les 40	Aan het __ zijn; bezig zijn met/te __	108
Herhalingstoets 10		110

Les 41	Gebiedende wijs	112
Les 42	Zich herinneren	114
Les 43	Zichzelf, zelf, elkaar	116
Les 44	Onbepaalde woorden	118
Herhalingstoets 11		120

Les 45	En, maar, want, of	122
Les 46	Omdat, als	124
Les 47	Toen, nadat, voordat, zodat, doordat	126
Les 48	Toen, als, sinds, terwijl, zodra	128
Herhalingstoets 12		130

Les 49	Opdat, (al)hoewel, ofschoon, mits, tenzij	132
Les 50	Vragen of; zeggen dat	134
Les 51	Verbindende bijwoorden	136
Les 52	Betrekkelijk voornaamwoord	138
Herhalingstoets 13		140

Deel 2 Gebruik van grammaticale vormen

Les 53	Het gebruik van verwijswwoorden	142
Les 54	Het gebruik van 'er'	144
Les 55	Actieve en passieve vormen	146
Les 56	Het onvoltooid deelwoord	148
Les 57	Het voltooid deelwoord als bijvoeglijk naamwoord	150
Les 58	Het gebruik van verkleinwoorden	152
Les 59	Bezitsaanduiding	154
Les 60	Het gebruik van de tijdsvormen (1)	156
Les 61	Het gebruik van de tijdsvormen (2)	158
Les 62	Manieren om werkwoorden te gebruiken	160

Les 63	Het gebruik van de gebiedende en de aanvoegende wijs	162
Les 64	Het gebruik van vraagzinnen (1)	164
Les 65	Het gebruik van vraagzinnen (2)	166
Les 66	Werkwoorden met een vast voorzetsel	168
Les 67	Samentrekking	170
Les 68	Beknopte bijzinnen	172
Les 69	Samenstellingen	174
Les 70	Afleidingen	176
Les 71	Verschillende woordsoorten met dezelfde stam	178
Les 72	Het gebruik van het lidwoord	180
Les 73	Modale werkwoorden	182
Les 74	Het gebruik van 'zou' en 'wou'	184
Les 75	Bijwoorden (1)	186
Les 76	Bijwoorden (2)	188
Les 77	Bijwoorden (3)	190
Les 78	Bijwoorden (4)	192

Deel 3 Spelling en leestekens

Les 79	Hoofdletters en punten	196
Les 80	Komma's	197
Les 81	Puntkomma; dubbele punt; vraag- en uitroepetekens	198
Les 82	Aanhalingstekens; haakjes; deeltkens	199
Les 83	Koppeltetekens; weglatingsstreepje	200
Les 84	De apostrof	201
Les 85	Meervoudsvormen op -eren en -ien	202
Les 86	Meervoudsvormen op -s, -'s, en -en	203
Les 87	Meervoudsvormen bij woorden die eindigen op -ie, -ik -es, -et en -heid	204
Les 88	Meervoudsvormen op -i, -a en -sen	205

Extra oefeningen	206
-------------------------	-----

Bijlagen

1	Onregelmatige werkwoorden	210
2	Werkwoorden met een vast voorzetsel	215
3	Werkwoorden met een prefix	222
4	De meestgebruikte het-woorden	224

Antwoorden

Antwoorden van de oefeningen	228
Antwoorden van de extra oefeningen	250
Antwoorden van de toetsen	251

Deel 1

Grammaticale vormen

Les 1 Letter, woord, zin, getal, cijfer

Een **woord** bestaat uit **letters**.

a Alfabet

a, A: **letter**
naam: **woord**

Het Nederlandse *alfabet* heeft 26 **letters**:

a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y/ij, z.

op de **i** en de **j** staat een **.** (punt)

de **ij** is één letter: **ijs**; de **y** klinkt als een **j** of een **i**: **yoghurt, baby**

Een **zin** bestaat uit **woorden**.

Ik heet Arie: **zin**

Een **getal** bestaat uit **cijfers**.

b Tellen, cijfers, getallen

0 = nul

1 = een

11 = elf

21 = eenentwintig

40 = **veertig**

2 = twee

12 = twaalf

22 = tweeëntwintig

50 = vijftig

3 = drie

13 = **dertien**

23 = drieëntwintig

60 = zestig

4 = vier

14 = **veertien**

24 = vierentwintig

70 = zeventig

5 = vijf

15 = vijftien

25 = vijfentwintig

80 = **tachtig**

6 = zes

16 = zestien

26 = zesentwintig

90 = negentig

7 = zeven

17 = zeventien

27 = zevenentwintig

100 = honderd

8 = acht

18 = achttien

28 = achtentwintig

1000 = duizend

9 = negen

19 = negentien

29 = negenentwintig

10.000 = tienduizend

10 = tien

20 = twintig

30 = **dertig**

100.000 = honderdduizend

1.000.000 = miljoen

1.000.000.000 = miljard

Zie ook les 23: telwoorden

Ik heet Arie.

I, A: **HOOFDLETTER**

. : **punt**

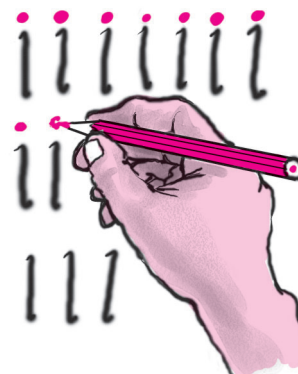
Hoofdletters:

A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, IJ/Y, Z.

Een zin begint met een **hoofdletter**.
Achter een zin staat een **punt**.

c Idioom

De puntjes op de i zetten.

Oefeningen

1 Omcirkel het goede antwoord. Kies tussen: *letter, woord, zin*.

voorbeeld: m = letter, woord, zin.

- 1 naam = letter, woord, zin
- 2 n = letter, woord, zin
- 3 Ik heet Jean. = letter, woord, zin
- 4 heet = letter, woord, zin

- 5 h = letter, woord, zin
- 6 Jean = letter, woord, zin
- 7 hoofdletter = letter, woord, zin
- 8 l = letter, woord, zin

2 Hoeveel letters heeft het woord?

- 1 letter 6
- 2 hoofdletter _____
- 3 dertig _____
- 4 zeven _____
- 5 zestien _____

- 6 alfabet _____
- 7 getal _____
- 8 honderd _____
- 9 zeventien _____
- 10 woord _____

3 Schrijf in letters.

Voorbeeld: 11 - elf

- 1 12 - _____
- 2 13 - _____
- 3 14 - _____
- 4 15 - _____

- 5 18 - _____
- 6 30 - _____
- 7 40 - _____
- 8 80 - _____

4 Schrijf in cijfers.

- 1 achtentwintig 28
- 2 nul _____
- 3 dertig _____
- 4 zeventig _____

- 5 duizend _____
- 6 twaalf _____
- 7 tweeëntwintig _____

- 8 veertien _____
- 9 honderd _____
- 10 veertig _____

5 Omcirkel het goede antwoord. Kies tussen: *getal, letter, woord*.

- 1 17 = getal, letter, woord
- 2 m = getal, letter, woord
- 3 zin = getal, letter, woord
- 4 23 = getal, letter, woord

- 5 88 = getal, letter, woord
- 6 k = getal, letter, woord
- 7 zeggen = getal, letter, woord
- 8 456 = getal, letter, woord

6 Maak van de letters een **woord** en begin met de vetgedrukte letter.

- 1 n.u.**p**.t. = _____
- 2 f.r.e.i.j.**c**. = _____
- 3 f.**a**.l.a.t.e.b. = _____

- 4 l.**n**.u. = _____
- 5 g.e.e.**n**.n. = _____

7 Schrijf de woorden met een hoofdletter.

- 1 amsterdam - _____
- 2 nederland - _____
- 3 europa - _____
- 4 parijs - _____
- 5 frankrijk - _____

- 6 new york - _____
- 7 amerika - _____
- 8 hongkong - _____
- 9 china - _____
- 10 azië - _____

Les 2 Zinnen

Een zin heeft een
onderwerp: Yuri, Jan.

Een zin heeft altijd een
werkwoord: leert, spreekt.

Achter een vraagzin komt
een vraagteken: ?

- a Onderwerp/werkwoord
Stefan leert Nederlands.
Jan spreekt Nederlands.

Arie **leert** Nederlands.
Maria **spreekt** Nederlands.

In een *gewone* zin komt eerst het **onderwerp** en daarna het **werkwoord**:

Karel loopt buiten.

Aisha zit binnen.

Piet leest een boek.

Josef kijkt televisie.

In een *vraagzin* komt eerst het **werkwoord** en daarna het **onderwerp**:

Loopt Karel buiten?

Zit Aisha binnen?

Leest Piet een boek?

Kijkt Josef televisie?

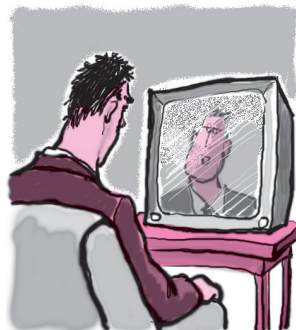
- b Hij - zij

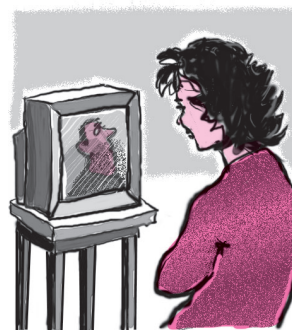
Josef = **hij**

Aisha = **zij**

Josef kijkt televisie.
Hij kijkt televisie.

Aisha kijkt televisie.
Zij kijkt televisie.

Hij en **zij** zijn *persoonlijke voornaamwoorden*.

- c Idioom
Hij zit op zijn geld.

Oefeningen

1 Zet een cirkel om het **werkwoord**.

- 1 Aisha kijkt televisie.
- 2 Piet leest een boek.
- 3 Josef loopt buiten.
- 4 Karel zit binnen.
- 5 Stefan leert Nederlands.

2 Zet een cirkel om het **onderwerp**.

- 1 Aisha kijkt televisie.
- 2 Piet leest een boek.
- 3 Josef loopt buiten.
- 4 Karel zit binnen.
- 5 Stefan leert Nederlands.

Josef Karel Aisha Piet Stefan Maria

3 Zij of Hij? Vul in.

1 Josef loopt buiten.	_____ loopt buiten.
2 Karel zit binnen.	_____ zit binnen.
3 Aisha kijkt tv.	_____ kijkt tv.
4 Piet leest een boek.	_____ leest een boek.
5 Stefan leert Nederlands.	_____ leert Nederlands.
6 Maria spreekt Nederlands.	_____ spreekt Nederlands.

4 Maak van de woorden een goede **zin**. Begin met de naam. Denk aan de punt.

1 loopt - buiten - Stefan	_____
2 binnen - Maria - zit	_____
3 leest - een boek - Piet	_____
4 Nederlands - leert - Aisha	_____
5 spreekt - Nederlands - Jan	_____

5 Schrijf de zin over. Gebruik een **hoofdletter** en een **punt**.

1 karel loopt buiten	_____
2 jan zit binnen	_____
3 aisha leest een boek	_____
4 piet kijkt televisie	_____
5 Stefan leert Nederlands	_____

6 Maak van de zinnen nu een vraagzin. Denk ook om het **vraagteken**.

1 karel loopt buiten	_____
2 jan zit binnen	_____
3 aisha leest een boek	_____
4 piet kijkt televisie	_____
5 yuri leert Nederlands	_____

Les 3 Persoonlijke voornaamwoorden (1)

a Enkelvoud

Ik heet Henk.

Jij heet Nora.
U heet Jenny.

Hij heet Paolo.

Zij heet Maria.

Personen in het **enkelvoud**:
ik, jij / u, hij, zij.

Gebruik van **zij** of **hij**:

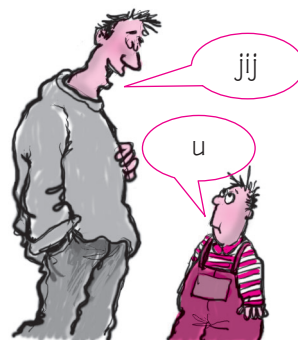
- voor vrouwen: **zij**
- voor mannen: **hij**

Gebruik van **u** of **jij**:

- voor kinderen en vrienden: **jij**
- voor volwassenen: **u**

meneer Jansen
Piet

= **u**
= **jij**

b Meervoud

ik en jij: **wij**
ik en hij: **wij**
ik en jij en jij en hij: **wij**

jij en jij en jij: **jullie**
u en u en u: **u**

twee of meer mensen: **zij**
twee of meer kinderen: **zij**

Personen in het **meervoud**:
wij, jullie / u, zij.

c Idioom

Zij zitten met hun handen in het haar.
Hij steekt zijn nek uit.

Oefeningen

1 Vul in: *Hij* of *Zij*.

1 _____ heet Karel

2 _____ heet Aisha

3 _____ heet Stefan

4 _____ heet Jenny

2 Vul in: *Hij* of *Zij*.

- 1 Karel kijkt televisie. = _____ kijkt televisie. 4 Aisha loopt buiten. = _____ loopt buiten.
 2 Stefan leest een boek. = _____ leest een boek. 5 Josef leert Nederlands. = _____ leert
 3 Jenny zit binnen. = _____ zit binnen. Nederlands.

3 Maak de zinnen die hierboven staan nu vragend met *hij* of *zij*.

- 1 _____ Kijkt hij televisie? 4 _____
 2 _____ 5 _____
 3 _____

4 Kijk naar het plaatje. Vul in en kies uit: *ik* / *jij* / *hij* / *zij* / *wij* / *jullie* / *zij*.

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 Welk persoonswoord is goed? Zet een cirkel om het goede woord.

- 1 Stefan en Karel kijken naar de tv. Zij / Hij / Wij kijken naar de tv.
 2 Aisha en ik lopen buiten. Zij / Hij / Wij lopen buiten.
 3 Stefan en jij lezen een boek. Zij / Jullie / Wij lezen een boek.
 4 Karim, Nga en Zeki leren Nederlands. Zij / Wij / Jullie leren Nederlands.
 5 Maria gaat naar huis. Zij / Hij / Wij gaat naar huis.

6 Maak de zinnen van oefening 5 nu vragend met *hij* of *zij*.

- 1 _____ Kijken zij naar de tv? 4 _____
 2 _____ 5 _____
 3 _____

7 Vul in. Kies uit: *je* of *u*.

1 Hoe heet
 _____ ?

2 Hoe heet
 _____ ?

3 Hoe heet
 _____ ?

Les 4 Hij / het / je / we / ze

a Hij/het

de bus

Het verwijswoord
voor dingen is **hij**.

Hij is laat.

de televisie

Hij is nieuw.

de klok

Hij is mooi.

het paard

Het verwijswoord
voor het-woorden is **het**.

Het draaft.

het boek

Het is dik.

het kind

Het huult.

b Jij = je, wij = we, zij = ze

jij = je

In plaats van **jij** wordt
meestal **je** gebruikt.

Je moet bij de directeur komen!

wij = we

In plaats van **wij** wordt
meestal **we** gebruikt.

We leren goed Nederlands.

zij = ze

In plaats van **zij** wordt
meestal **ze** gebruikt.

Ze gaan morgen op reis.

c Idioom

Je kunt geen ijzer met handen breken.
Zij viel met de deur in huis.

Oefeningen

1 Vul het goede verwijfswoord in. Kies tussen: *Hij* of *Het*.

1 De bus komt eraan. _____ is laat.	6 De baby huult. _____ heeft honger.
2 Jan komt niet op school. _____ is ziek.	7 Het kind valt. _____ heeft pijn.
3 Het paard loopt op straat. _____ loopt hard.	8 Het boek ligt op tafel. _____ is nieuw.
4 Het pak is zwaar. _____ weegt vier kilo.	9 Josef is niet op school. _____ heeft griep.
5 De winkel is dicht. _____ is niet open.	10 Het raam is open. _____ moet dicht.

2 Kies het goede persoonswoord. Zet er een cirkel om.

- De kinderen spelen buiten. (Ze) / We / Je hebben vrij.
- Wat is je naam? Hoe heet je / we / ze?
- Opa en oma komen morgen. Hoe laat komen je / we / ze?
- Stil toch! Je / We / Ze moet niet zo schreeuwen!
- Moeder doet boodschappen. Ze / We / Je koopt rijst en groente.

3 Is het persoonswoord in de tweede zin goed of fout?

1 Moeder wast de lakens. Hij hangt de lakens aan de waslijn.	goed / fout
2 Vader timmert een kast. Hij verft de kast groen.	goed / fout
3 Stefan luistert naar de radio. Jij houdt van muziek.	goed / fout
4 Het kind loopt op straat. Hij speelt met een bal.	goed / fout
5 De baby huult. Het heeft honger.	goed / fout

4 Verbeter de fouten van oefening 3. Schrijf de zinnen hieronder.

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

5 Kijk naar de plaatjes en maak zinnen van twee woorden. Gebruik een persoonlijk voornaamwoord en kies uit de werkwoorden: *spelen, kijkt, zitten, rijdt, loopt, huult*.

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____

Herhalingstoets 1 (Les 1-4)

1 Kies tussen: *letter, woord, zin, cijfer, getal*. Omcirkel het goede antwoord.

- 1 13 = letter, woord, zin, cijfer, getal
- 2 4 = letter, woord, zin, cijfer, getal
- 3 woord = letter, woord, zin, cijfer, getal
- 4 w = letter, woord, zin, cijfer, getal
- 5 de man slaapt = letter, woord, zin, cijfer, getal

2 Schrijf het getal op.

1 veertien	_____	6 negentien	_____
2 tachtig	_____	7 acht	_____
3 twintig	_____	8 dertig	_____
4 honderd	_____	9 duizend	_____
5 nul	_____	10 twaalf	_____

3 Zet een cirkel om het onderwerp en een streep onder het werkwoord.

- 1 Stefan leest de krant.
- 2 Aisha kijkt televisie.
- 3 Nora leert Nederlands.
- 4 Karel leest een boek.
- 5 Maria spreekt Nederlands.

4 Maak een vraag van de zinnen van oefening 3.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____

5 Vul in: *Hij* of *Zij*?

- 1 Stefan leest de krant. - _____ leest de krant.
- 2 Aisha kijkt televisie. - _____ kijkt televisie.
- 3 Josef leert Nederlands. - _____ leert Nederlands.
- 4 Karel leest een boek. - _____ leest een boek.
- 5 Maria spreekt Nederlands. - _____ spreekt Nederlands.

6 Maak van de woorden een zin. Schrijf de zin op met een **hoofdletter** en een **punt**.

1 loopt - karel - buiten

2 een boek - stefan - leest

3 leren - wij - nederlands

4 televisie - kijken - we

5 ze - op reis - gaan

7 Vul het goede persoonswoord in. Kies tussen: *je, ze, we, het of hij*.

1 De kinderen lopen op straat. _____ gaan naar school.

2 Opa en oma komen morgen. _____ komen met de auto.

3 Vader zit op de bank . _____ leest de krant.

4 Moeder staat in de keuken. _____ kookt het eten.

5 Ssttt! _____ moet niet zo schreeuwen!

6 De bus staat stil. _____ is kapot.

7 Het poesje drinkt melk . _____ heeft honger.

8 Het paard loopt op straat. _____ loopt hard.

9 Oma is oud. _____ is 90 jaar.

10 Het huis is nieuw. _____ is mooi.

8 Schrijf de zinnen over met hoofdletters, punten en vraagtekens.

1 ik heet mohamed

- _____

2 zij heet maria

- _____

3 hoe heet jij

- _____

4 ik leer grammatica

- _____

5 leer jij ook grammatica

- _____

6 waar woon je

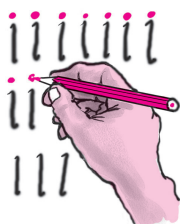
- _____

7 ik woon in rotterdam

- _____

8 ik ook

- _____

Les 5 Werkwoorden

a Vervoeging

De **stam** van een werkwoord is het werkwoord **zonder -en:**
luister, denk, zeg
(geen twee g's!)

luisteren

ik luister
jij / je luistert
u luistert
zij / ze luistert
hij luistert

wij / we luisteren
jullie luisteren
zij / ze luisteren

denken

ik denk
jij / je denkt
u denkt
zij / ze denkt
hij denkt

wij / we denken
jullie denken
zij / ze denken

zeggen

ik zeg
jij / je zegt
u zegt
zij / ze zegt
hij zegt

wij / we zeggen
jullie zeggen
zij / ze zeggen

Persoon : werkwoordsvorm

ik : stam
jij / u : stam + t
zij / hij : stam + t

wij : stam + en (hele werkwoord)
jullie : stam + en (hele werkwoord)
zij : stam + en (hele werkwoord)

b Voorbeelden

kijken

ik kijk
jij / je kijkt
u kijkt
zij / ze kijkt
hij kijkt

wij / we kijken
jullie kijken
zij / ze kijken

rijden

ik rijd
jij / je rijdt
u rijdt
zij / ze rijdt
hij rijdt

wij / we rijden
jullie rijden
zij / ze rijden

huilen

ik huil
jij / je huilt
u huilt
zij / ze huilt
hij huilt

wij / we huilen
jullie huilen
zij / ze huilen

c Idioom

Op de klok kijken.

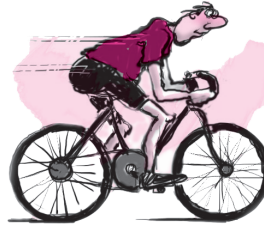

Oefeningen

1 Welk werkwoord? Vul het **hele** werkwoord in.

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

2 Wat is de **stam**?

- 1 luisteren _____
- 2 tekenen _____
- 3 werken _____
- 4 rekenen _____
- 5 branden _____

- 6 liggen _____
- 7 zeggen _____
- 8 rijden _____
- 9 zitten _____
- 10 pakken _____

3 Vervoeg de werkwoorden.

1 werken

ik _____
 jij _____
 u _____
 zij _____
 hij _____
 wij _____
 jullie _____
 zij _____

2 tekenen

ik _____
 je _____
 u _____
 ze _____
 hij _____
 wij _____
 jullie _____
 ze _____

3 luisteren

ik _____
 jij _____
 u _____
 zij _____
 hij _____
 wij _____
 jullie _____
 zij _____

4 vinden

ik _____
 jij _____
 u _____
 zij _____
 hij _____
 wij _____
 jullie _____
 zij _____

5 zeggen

ik _____
 je _____
 u _____
 ze _____
 hij _____
 wij _____
 jullie _____
 ze _____

6 liggen

ik _____
 jij _____
 u _____
 zij _____
 hij _____
 wij _____
 jullie _____
 zij _____

Les 6 De persoonsvorm van het werkwoord

In het Nederlands staan **nooit** twee **dezelfde** medeklinkers (bb, dd, pp, kk, tt) aan het eind van een woord.

In het Nederlands staat aan het eind van een woord **nooit** een **v** of een **z**.

De **vorm** van het werkwoord die bij de **persoon** hoort, noemen we de **persoonsvorm**.

a De stam

Van het werkwoord **luisteren** is de stam: **luister**

Van het werkwoord **spreken** is de stam: **spreek**; niet: sprek

Van het werkwoord **zetten** is de stam: **zet**; niet: zett

Van het werkwoord **geven** is de stam: **geef**

Van het werkwoord **lezen** is de stam: **lees**

Let op:

De stam van het werkwoord **komen** is **kom**. Dit is een uitzondering!

Er zijn een paar werkwoorden die **niet** op **-en** eindigen:

gaan, staan, slaan en **doen**.

De stam van deze werkwoorden is: **ga, sta, sla** en **doe**.

b Voorbeelden van personen met persoonsvormen:

ik	zet	ik	sprek	ik	lees
jij / u	zet	jij / u	sprekt	jij / u	leest
zij / hij	zet	zij / hij	sprekt	zij / hij	leest
wij	zetten	wij	spreken	wij	lezen
jullie	zetten	jullie	spreken	jullie	lezen
zij	zetten	zij	spreken	zij	lezen

ik	geef	ik	kom	ik	ga
jij / u	geeft	jij / u	komt	jij / u	gaat
zij / hij	geeft	zij / hij	komt	zij / hij	gaat
wij	geven	wij	komen	wij	gaan
jullie	geven	jullie	komen	jullie	gaan
zij	geven	zij	komen	zij	gaan

Maar let op!

Wat bedoel_ **je**? Wat zeg_ **je**? Wat doe_ **je**? Kom_ **je**? Ga_ **je** al weg?

Als **jij (je)** **achter** de persoonsvorm staat, gaat de **t** weg!

c Idioom

Tussen de regels door lezen.
Dat zet geen zoden aan de dijk.

Natuurlijk,
dat spreekt vanzelf.